

Sudska praksa

- S - 121.8 3.2020

OBVEZNO PRAVO – ZATEZNE KAMATE

Dispozitivni karakter zateznih odredaba – zatezne kamate

(Čl. 11., čl. 29. st. 1., čl. 322. st. 1. i čl. 324. st. 1. Zakona o obveznim odnosima - "Narodne novine", br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15).

Ništetne su ugovorne odredbe kojima bi stranke isključile pravo vjerovnika na zatezne kamate, jer je obveza plaćanja zateznih kamata prisilna zakonska norma pa sudionicima obveznog odnosa nije dopušteno uređivati svoje obvezne odnose glede prava na zatezne kamate suprotno onome što je zakonskom odredbom propisano.

"Naime, pravilno je stajalište prvostupanjskog suda da obveza plaćanja zateznih kamata nije ugovorna obveza, već je to zakonska obveza koja proizlazi iz čl. 29. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (dalje: ZOO) i da bi stoga bile ništetne ugovorne odredbe kojima bi stranke isključile pravo vjerovnika na zatezne kamate. Naime, odredba čl. 29. st. 1. ZOO-a kojom je propisano pravo vjerovnika na zatezne kamate u slučaju zakašnjenja dužnika s ispunjenjem svoje obveze je prisilna zakonska norma. Prema odredbi čl. 322. st. 1. ZOO-a, ništetan je svaki ugovor odnosno ugovorna odredba (čl. 324. st. 1. ZOO-a - djelomična ništetnost) koja je protivna Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima ili moralu društva. Prema tome, čak i da je postojao eventulani dogovor između parničnih stranaka koji bi isključivao pravo tužitelja na zatezne kamate, on bi sukladno čl. 322. st. 1. ZOO-a, odnosno čl. 324. st. 1. ZOO-a ništetan. Pogrešno je stajalište žalitelja da valjanost takvog dogovora proizlazi iz načela slobodnog uređivanja obveznih odnosa u smislu čl. 2. i čl. 11. ZOO-a, budući da je čl. 2. ZOO-a propisano da sudionici u prometu slobodno uređuju obvezne odnose, a ne mogu ih uređivati suprotno Ustavu, prisilnim propisima i moralu društva. Dakle, uređivanje obveznih odnosa suprotno Ustavu, prisilnim propisima i moralu društva ima kao posljedicu ništetnost takvog obveznog odnosa (čl. 322. st. 1. ZOO-a). Na tom tragu je i odredba čl. 11. ZOO-a kojom je načelno propisan dispozitivni karakter odredaba ZOO, ali uz ograničenje da iz pojedine odredbe tog Zakona ili iz njezina smisla ne proizlazi što drugo. Upravo iz prisilnog karaktera odredbe čl. 29. st. 1. ZOO-a proizlazi da sudionicima obveznih odnosa nije dopušteno uređivati svoje obvezne odnose u pogledu prava na zatezne kamate suprotno onome što je tom odredbom propisano. Dopušteno je, doduše, vjerovniku odreći se već dospjele tražbine zateznih kamata, međutim o tome se prema sadržaju tuženikovog prigovora, u konkretnom slučaju ne radi.

Prema tome, stajalište prvostupanjskog suda da su ništetne ugovorne odredbe kojima bi stranke isključile pravo vjerovnika na zatezne kamate je utemeljeno na pravilnoj primjeni materijalnog prava (čl. 322. st. 1. ZOO-a u vezi čl. 29. st. 1. ZOO-a). Iako se pritom prvostupanjski sud pogrešno pozvao i na odredbu čl. 14. st. 1. Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi ("Narodne novine", br. 108/12, 144/12, 81/13, 112/13 71/15 i 78/15) koja je u vrijeme nastanka takvog navodnog dogovora još nije bio na snazi, samo zbog toga prvostupanjska presuda u pobijanom dijelu nije nepravilna i nezakonita jer je i pravilnom primjenom materijalnog prava valjalo jednako odlučiti."

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, PŽ-8037/14, od 1. XII .2016.